

Kalitatezko ura eskuratzeko eta hornitzea funtsezkoa da gizartearen berdintasunezko eta bidezko garapenerako; berez, pobrezia erabakigarrietako bat da, eta, hain zuzen ere, ur osasungarria eta saneamendua eskuratzeko aukera gehien dituzten herrialdeak dira osasun-datu onenak dituztenak. Ura ezinbesteko balabidea da ekonomia, gizarte eta ingurumen mailan garapen iraunkorra lortzeko, baina, ororen gainera, pertsonen bizitzarako eta duintasunerako oinarritzko eskubidea da.

2010eko uztailan, Nazio Batuen Batzar Nagusiak ura eta saneamendua oinarritzko eskubidetzat hartzea onartu zuen, eta aitoren horrek lotura zuzena du ura ondasun publiko, bizitzaren eta ekonomiaren oinarri eta ondasun komunaren bermatzaile izatearekin.

2019ko abuztuan, Munduko Bankuak "uraren kalitatearen krisi ikusezina" izeneko txostenean ohartarazi zuen ur garbiaren faltak nazioen garapen ekonomikoa mugatzen duela, eta uraren kutsadurak herrialde batzuen hazkunde ekonomikoa heren batera murrizten duela, herrialde garatuak zein garapen bidean daudenei eragiten dien arazo izanik. Uraren kalitatearen okertzeak hazkunde hori geldiarazten du, osasun-baldintzak okertzen ditu, elikagaien ekoizpena murrizten du eta herrialde askotan pobrezia areagotzen du.

Espainiak 2016-2021 aldirako egindako plan hidrológicoei buruzko txosten berria, Europako Batzordeak 25 gabezia ezarri ditu Uraren Esparru Zuzentaraua betetzeko. Ildo horiek kontuan hartuta, beste erakunde batzuen artean adierazi zuten Espainiako gobernuak ez zutela behar bezala kudeatu Lindanoko hondakinak eta beste substantzia arriskutsu batzuk, eta adierazi zuten gabezia horren emaitza bederatzid demarkazio hidrografikotan lurzorua eta ura kutsatzea izan dela, bai eta Europako araudia eta Nazio Batuekiko gomendioak eta konpromisoak ez betetzea ere. Europako Parlamentuak lindanoak eragindako kutsadurari buruzko txostenean dioenez, "gelditasunaren praktika okerrentzat hartu beharko litzateke, ingurumen arazoak eragiten dituelako eta konponbidearen kostu ekonomikoa handitzen dituelako".

Euskadin, Ekologistak Martxan taldeak 2019ko maiatzean egindako txostenak agerian uzten du izurrite disruptore endokrinoen presentzia handia dagoela ibaietan, eta salatu zuten HCH-Lindanoren "dosi altuak" aurkitu direla Jata mendiko eta Enekuriko basoetan (Asua ibaitik gertu). Uraren kudeaketa erronka bat da, klima-aldaketaren testuinguruan gero eta gehiago aurreikusten dena, eta ur-baliabideen kudeaketa zeregin nabarmen batean kokatzen duena Estatuko eta autonomia-erkidegoetako politika publikoen esparruan.

Oinarritzko gomendioak tokiko gobernuen aldetik 6. GIH-aren helburuen eta hobekuntzen jarraipena egiteko:

6.1. Hemendik 2030era bitartean, edateko uraren eskuragarritasun unibertsala eta bidezkoa lortzea, guztiontzat eskuragarria den prezioan.

6.2. Hemendik 2030era bitartean, guztiontzako egokiak eta bidezkoak diren saneamendu- eta higienez-erbitzuetarako sarbidea lortzea, eta aire zabaleko obratzeari amaiera ematea, arreta berezia jarri zaurgarritasun-egoeran dauden emakumeen eta pertsonen premiei.

6.3. Hemendik 2030era, uraren kalitatea hobetzea, kutsadura murriztuz, isurketa kenduz eta produktu kimiko eta material arriskutsuen isurketa minimizatuz, tratatu gabeko hondakin-uren ehunekoia erdira murriztuz eta mundu mailan arriskurik gabe birziklatzea eta berrerabiltzea nabarmen areagotuz.

6.4. Hemendik 2030era, ur-baliabideen erabilera eraginkorra nabarmen handitzea sektore guztietan, eta ur gezaren erauzetaren eta horniduraren iraunkortasuna ziurtatzea, ur-ekasiari aurre egiteko eta ur-falta jasaten dutenen kopurua nabarmen murrizteko.

6.5. Hemendik 2030era, ur-baliabideen kudeaketa integratua ezartzea maila guztietan, baita mugaz gaindiko lankidetzaren bidez ere, dagokionaren arabera.

6.6. Hemendik 2020ra, urarekin lotutako ekosistemak babestea eta lehengoratztea, basoak, mendiak, hezeguneak, ibaiak, akuiferoak eta lakuak barne.

6.a. Hemendik 2030era bitartean, nazioarteko lankidetzak eta garapen bidean dauden herrialdeei emandako laguntza zabaltzea, urarekin eta saneamenduarekin lotutako jardura eta programetan gaitasuna sortzeko, hala nola, ura hartzeko, gatzgabetzeko, ur-baliabideak eraginkortasunez erabiltzeko, hondakin-urak tratatzeko, birziklatzeko eta berrerabiltzeko teknologietan.

6.b. Tokiko komunitateek uraren kudeaketa eta saneamendua hobetzen parte har dezaten bultzatzea eta indartzea.

Gure gomendioak:

6.1. - Euskal Herriko biztanle guztientzako edateko uraren guztizko hornidura eskatzen dugu, errealitate horrek biztanle guztiei eragiten diela onartuta, eta, bereziki, emakumei eta neskatuei, higiene- eta osasun-gai batengatik.

6.2. - Proposatzen dugu euskal administrazioek enprekin partekatzea jardunaldien eta balizko sorospenen bidez; garrantziko rola, kudeaketa jasangarriari laguntzei dagokionez, ur-baliabideak beren produktuak eta zerbitzuak prestatzean, bai toki-, nazio- eta nazioarte-mailan, urak eta saneamendua herritarren osasunean eta, bereziki, emakumeen osasunean dituzten ondorioak zainduz.

6.3. - Euskadiko arro eta ibai guztietan kutsatzaile kimiko arriskutsuen (lindanoa, esaterako) gaineko laginketak handitzea.

- Nerbioi Garaiko araztegien eraikuntza bizkortzea, hori baita Euskadiko isurketen maparen benetako puntu beltza, eta zehazkiago, Laudio eta Amurrio eskualdea, Agurainez gain.

- Eusko Jaurlaritzaren "prebentzio- eta kudeaketa-planak" non huts egin duen ebaluatzea, Euskadiko ibaietan dauden disruptore endokrinoen presentzia zabalari dagokionez.

6.4. - Eusko Jaurlaritzaren "2015-2020 Ingurumen Esparru Programaren (IV. IEP)" aurrerapenak sozializatzea eta autonomia-erkidegoeko puntu beltzak ezagutaraztea.

6.6. - Jata mendian eta Enekurin berehalako erremediatze-ekintzak egitea eskatzen dugu erakundeek HCH-Lindanoa detektatzen dutenean, EBk eskatzen duen moduan.

2030 NOTIAGENDA

6.GIH: Uraren eskuragarritasuna eta kudeaketa jasangarria eta guztiontzako saneamendua bermatzea.

MATERIALAK:

BABESLEAK:

PARTZUERGOA:

